

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ОСВІТНІХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Козійчук О.Г.,

к.пед.н., викладач, Фаховий коледж,

ВНЗ «Університет економіки та права КРОК», м. Київ, Україна,

e-mail: ksenia-3@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8820-5208>

Сучасні зміни в системі освіти створюють нові можливості в реалізації завдань професійного самовизначення учнівської молоді. Законом України «Про освіту» [1], визначено: «здобуття профільної середньої освіти передбачає професійно-орієнтоване на ринок праці профільне навчання на основі поєднання змісту освіти, визначеного стандартом профільної середньої освіти та професійно зорієнтованого підходу до навчання з урахуванням потреб і здібностей учнів» (стаття 12). Окрім того із запровадженням профільної освіти суспільство очікує від педагогіки наукового обґрунтованих, сучасних освітніх технологій, які б забезпечували формування в учнівській молоді готовності до життєвого та професійного самовизначення.

На часі метою є спроба показати практичні кроки щодо організації профільного навчання для формування професійного самовизначення учнівської молоді в умовах освітніх трансформацій. Саме з цих позицій, визначено об'єкт дослідження – варіанти профільного навчання, які дають можливість забезпечення індивідуальних освітніх траєкторій учнів, шляхом створення та реалізації варіативного компонента освіти, де архіважливим є процес диференціації навчання поряд з інтеграцією освіти – це певні об'єднання дисциплін, програм навчання в різних закладах освіти, що сприятиме реалізації завдань визначених державною політикою у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» [2].

Наразі такий підхід дає змогу представити етапи формування професійно зорієнтованого підходу до навчання на рівні загальної схеми вибору змісту, форм, методів профорієнтаційної роботи в закладах освіти, що сприяє забезпеченню професійного самовизначення учнівської молоді у вигляді індивідуального освітнього маршруту з профільного навчання:

– на етапі вибору змісту, форм, методів профорієнтаційної роботи з учнівською молоддю здійснюється реалізація навчально-наукових заходів в навчальному, позаурочному, позашкільному освітньому середовищі;

– на етапі вибору шляхів та засобів організації профорієнтаційної роботи реалізується комплексний потенціал можливостей використання навчального, позаурочного, позашкільного освітнього середовища, що дозволить максимально використати ці можливості для формування професійного самовизначення учнівської молоді в освітньому просторі.

Важливим стає освітній простір як соціальна інституція формування професійного самовизначення учнівської молоді. Під «освітнім простором» варто розуміти просторово-часове поле функціонування й розвитку системи

освіти як відкритої та активної соціальної сфери, де діє ідеологія формування особистості з огляду на умови зовнішнього середовища, потреби соціальних замовників, реалізовані освітні послуги установами освіти й організаціями, що включають освітній і розвивальний потенціал учнівської молоді [3].

Акцентуємо увагу на тому, що інтеграційний підхід в освітній практиці організації профільного навчання останнім часом реалізований у ряді варіантів. Найбільш вдалою є тенденція щодо організації профільного навчання як профорієнтаційного процесу, коли заклад загальної середньої освіти (ЗЗСО) має партнерські стосунки із позашкільним закладом освіти (ПЗО), закладом вищої освіти (ЗВО).

Слід також зважати на те, що поступово збільшується роль ЗВО як соціального замовника для ЗЗСО, оскільки ЗВО індивідуалізують правила вступу, вимоги до підготовки абітурієнтів. З огляду на це – комплекс «лицей-університет» реальна модель нової форми профільного навчання на основі поєднання змісту освіти, визначеного стандартом профільної середньої освіти, що дає можливість вирішити одразу кілька проблем. Насамперед йдеться про кращу професійну орієнтацію випускників, адже вони будуть старшими і більш вмотивованими та можливість переходу до схеми навчання в ЗВО «3+2»: три (а не чотири) роки бакалаврату і два роки магістратури, відповідно здібні старшокласники обиратимуть поглиблене вивчення профільних предметів, погоджене з ЗВО, і цей кредит згодом зарахується до університетської освіти. Такий підхід зробить учнівську молодь більш мобільною, а за три роки вони зможуть здобути два напрями вищої освіти, тобто швидше отримати освіту після закінчення шкільного навчання.

Виникає також потреба, пошуку технологій підтримки і розвитку інтелектуально обдарованої молоді. Тому заслуговує на увагу освітній варіант організації профільного навчання засобами позашкільного закладу освіти, який може виступати в ролі бази для динамічних профільних (у тому числі і міжшкільних) груп та створювати на своїй базі ресурсні центри навчання за напрямами профілів. Проте неварто визначати позашкільну освіту як допоміжну ланку, але саме вона через свою організаційно-правову форму, дозволяє залучати організаційні ресурси ЗЗСО, ЗВО, Національної академії наук та інших установ.

За свідченням вчених у найближчому майбутньому з десяти найбільш затребуваних спеціальностей – дев'ять будуть вимагати саме STEM-знань. На часі STEM-освіта – це освітня програма, заснована на ідеї навчання учнівської молоді за профільними дисциплінами у міждисциплінарному та прикладному спрямуваннях, яка готує учнівську молодь до успішного працевлаштування, до освіти після закінчення шкільного навчання, вимагає більш технічно складних навичок, що дозволить випускнику ЗЗСО відповідати запиту часу.

Таким чином, зосереджується увага на практичному інструментарії впровадження в освітню практику ЗЗСО та ПЗО – STEM-навчання. Це різноманітні олімпіади, діяльність Малої академії наук; конкурси і заходи: Intel Techno Ukraine; Intel Eco Ukraine; фестиваль науки Sikorsky Challenge та інші

підходи щодо забезпечення інноваційних технологій для створення умов розвитку науково-орієнтованої освіти на основі математично-природничих, технічних профілів. При цьому, система STEM-освіти з'єднує можливості профільного навчання для професійного самовизначення учнівської молоді в шкільному, позашкільному освітньому середовищі.

Приходими до висновку, що відповідно до інноваційних аспектів у освітньому просторі закладів освіти, реалізується система профорієнтаційної роботи – у той варіант профільного навчання, який б найкраще виконував завдання щодо формування професійного самовизначення, забезпечуючи профіль навчання учнів старшої школи як структуру особистісно зорієнтованого підходу. З огляду на викладене, необхідні комплексні узагальнення напрацювань низки сучасних концепцій, тенденцій щодо організації профільного навчання як профорієнтаційної роботи з учнівською молоддю в закладах освіти, що співпадають із загальними принципами реформування освіти – це орієнтація на якість освіти, інтеграція, диференціація та індивідуалізація навчання.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про освіту» від 05 вересня 2017 р. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2017. №38–39. Ст. 380. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року № 988-р. «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року» URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/Laws/show/988-2016-%D1%80>.
3. Касярум Н. В. Освітній простір: становлення поняття. Витоки педагогічної майстерності. 2013. Вип. 12. С. 107–113.